

МЕДІАЦІЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ (ПОЗАСУДОВИЙ) МЕТОД ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

Ялі Анастасія Геннадіївна

*лейтенант поліції, науковий співробітник
відділу організації наукової роботи*

*Донецький державний університет внутрішніх справ
м. Кропивницький, Україна*

З офіційної точки зору медіація як самостійний феномен існує з другої половини ХХ століття, як результат реакції системи державного управління в США на кризу у судовій гілці влади. Однак, насправді, процедури примирення, до яких в тому числі належить й медіація, існують так само давно як і самі конфлікти [1, с. 114].

Необхідно відмітити, що застосування медіації (як одного з інструментів відновного правосуддя) розповсюджено у більшості країн уже понад 25 років, зокрема, цей процес успішно розвивається в Європі (Австрії, Бельгії, Великій Британії, Норвегії, Німеччині, Фінляндії, Польщі тощо), США, Австралії, Новій Зеландії та інших країнах [2, с. 23].

Ефективність медіації, як форми/засобу врегулювання конфліктів та спорів у різних проявах суспільного життя сьогодні вже не викликає сумніву. Однак, у той час, коли у Європі процес впровадження медіації розпочався ще на початку 80-х рр. минулого століття та успішно розвивається, в Україні можна говорити тільки про становлення даного явища [3, с. 269].

Отже, слід зазначити, що медіація здобула сьогодні широкого розповсюдження у світі як ефективний альтернативний спосіб вирішення цивільно-правових спорів [4, с. 145].

Починаючи з 2014 року Україна здійснює заходи, щодо децентралізації влади, що є сучасною формою розвитку демократії у світі [5].

Одним із кроків до децентралізації державної влади є запровадження в Україні інституту медіації, який надає громадянам реальну можливість обирати інші не судові засоби для вирішення їх спорів при збереженні судової системи як основного механізму вирішення спорів в суспільстві, активізувати громадян України на задоволення потреб та інтересів, звзвити сферу впливу держави на суспільство, замінити цей вплив механізмами саморегуляції, виробленими самим суспільством, та суттєво знизити рівень бюджетного споживання судової системи через зменшення навантаження на суди в цілому [5].

На думку Розмана Ю.В., застосування альтернативних способів вирішення спорів дозволяє кожній особі, яка вважає, що її права будь-яким чином порушені, невизнані або оспорювані скористатись додатковими, більш гнучкими та менш формалізованими способами вирішення існуючих правових конфліктів. Даний підхід є своєрідною гарантією реалізації конституційного права людини та громадянина на вільний вибір найефективнішого на її думку законного методу вирішення спору з метою захисту прав, свобод та законних інтересів [6, с. 251].

Слід відмітити, що медіація – походить від латинського «mediare» – бути посередником – посередництво в конфлікті третьої сторони, що не бере в ньому участі, особлива форма переговорів за участю третьої нейтральної сторони – медіатора (посередника), у процесі яких сторони суперечки за допомогою медіатора самостійно розв’язують проблему на основі власних інтересів. Це процес переговорів, коли до вирішення спірного питання залучається нейтральна сторона – медіатор (посередник), яка веде цей переговорний процес, вислуховує аргументацію сторін щодо суті суперечки й активно допомагає сторонам зрозуміти свої інтереси, оцінити можливість компромісів і самостійно прийняти рішення, що задовольнить всіх учасників переговорів [7]. ЕДІАЦІЯ ЯК ЯВИЩЕ ЄВРОЗ цього приводу необхідно зазначити, що в п.4 ч.1 ст.1 Закону України «Про медіацію» від 16 листопада 2021 року № 1875-ІХ зазначається, що медіація – це позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів [8].

Термін «альтернативне вирішення спорів – АВС» (Alternative Disput Resolution – ADR) вперше було застосовано в США для позначення неформальних процедур урегулювання конфліктів. Наявність окремих правових норм у законодавстві багатьох високорозвинутих країн та законодавстві Європейського союзу дає можливість розглядати АВС як міжгалузевий правовий інститут [9, с. 5].

На сьогоднішній день медіація є тим ефективним інструментом пошуку порозуміння між конфліктуючими сторонами, головним чином, завдяки своїй гнучкості. Так, адже порядок, місце (можливість проведення дистанційних бесід), тривалість та кількість зустрічей залежить від сторін. У конфліктних ситуаціях сторони переживають практично завжди сильні емоції, які керують людськими рішеннями, а коли в країні йде загарбницька війна, такі емоції, зокрема гнів, страх, біль, почуття несправедливості особливо загострюються. За таких обставин, звернення до медіації є оптимальним варіантом вирішення спору [10].

Отже, кожен з нас має право обирати свій спосіб захисту власних інтересів!

Література:

1. Красіловська З.В. Історичні передумови виникнення та розвитку інституту медіації. *«Молодий вчений»*. 2015. 6 (21) (червень). Частина 3. С. 114–119.

2. Жмудь В. Запровадження інституту медіації (примирення) законодавстві України. *Відновне правосуддя в Україні*. 2008. № 2 (вересень). С. 23–25.

3. Ващук О.М. Роль неурядових організацій у запровадженні медіації в Україні (практика використання Європейського досвіду). *Часопис Київського університету права*. 2010. № 3. С. 269–271.

4. Огречук Г.О. Договори про проведення медіації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Серія ПРАВО. Випуск 30. Том 1. С. 144–148.

5. Пояснювальна записка до Закону України «Про медіацію» від 17 грудня 2015 року № 3665 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57463.

6. Розман Ю.В. Особливості правового регулювання медіації за законодавством зарубіжних країн. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Серія ПРАВО. Випуск 21. Частина II. Том 1. С. 251–255.

7. Медіація як явище Європейських правовідносин. Медіація в Україні як ефективний позасудовий спосіб вирішення певних спорів (конфліктів) URL: <http://iii.ua/uk/news/mediaciya-yak-yavishche-ievropeyskih-pravovidnosin-mediaciya-v-ukrayini-yakefektivniy>. ЕДІАЦ

8. Про медіацію: Закону України від 16 листопада 2021 року 1875-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.

9. Спектор О. М. Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Київ, 2012. 22 с.

10. *Йосипенко С.* Врегулювання спорів у воєнний час: медіація як ефективний спосіб. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/843899.html>.